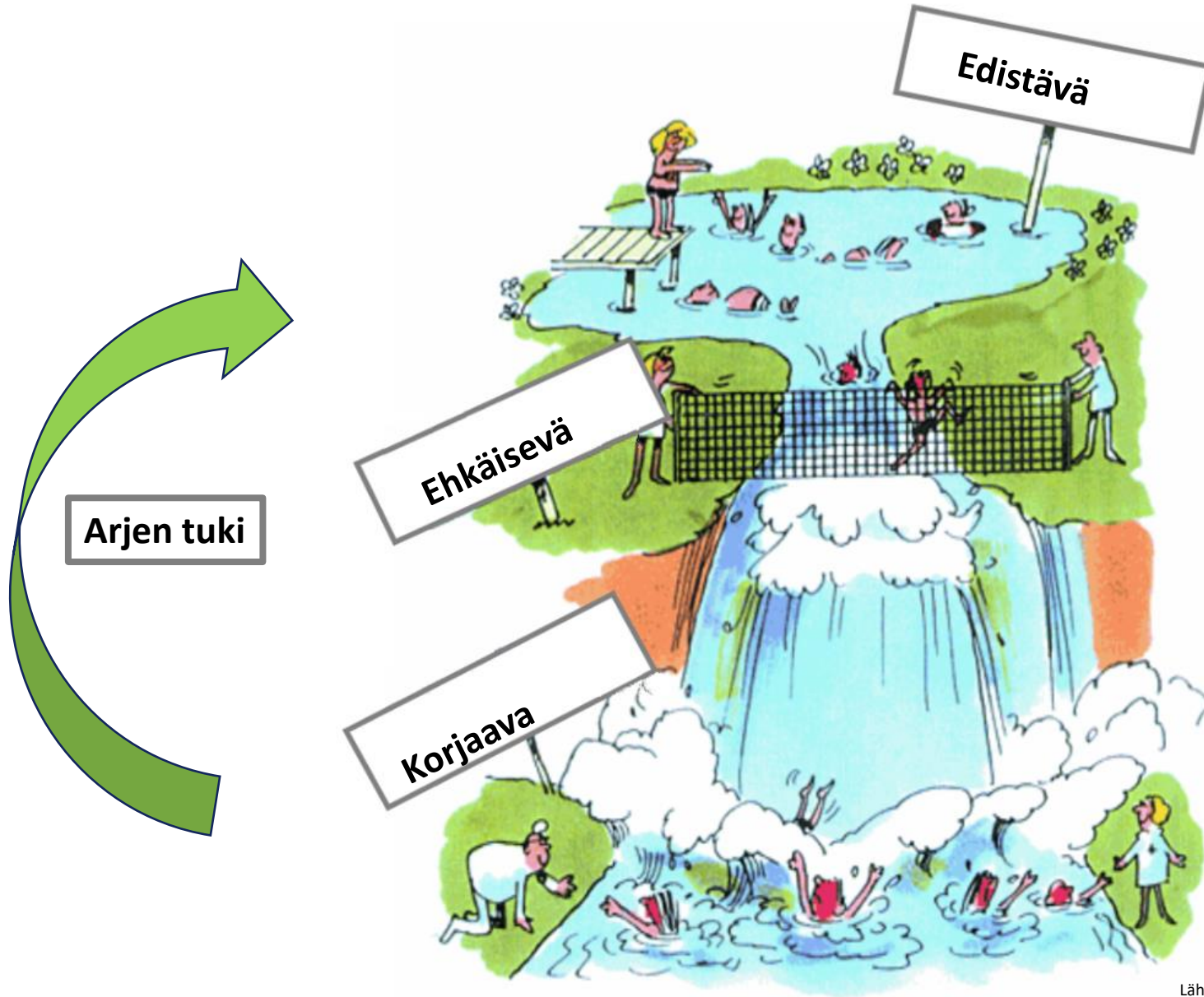

Pirkanmaan hyvinvointialueen lakisääteiset hyvinvointisuunnitelmat

Esittelydiat lausuntopyynnön liitteeksi 15.9.2023

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen kuuluu kaikille

Hyvinvointia ja terveyttä edistävien valintojen mahdollistaminen

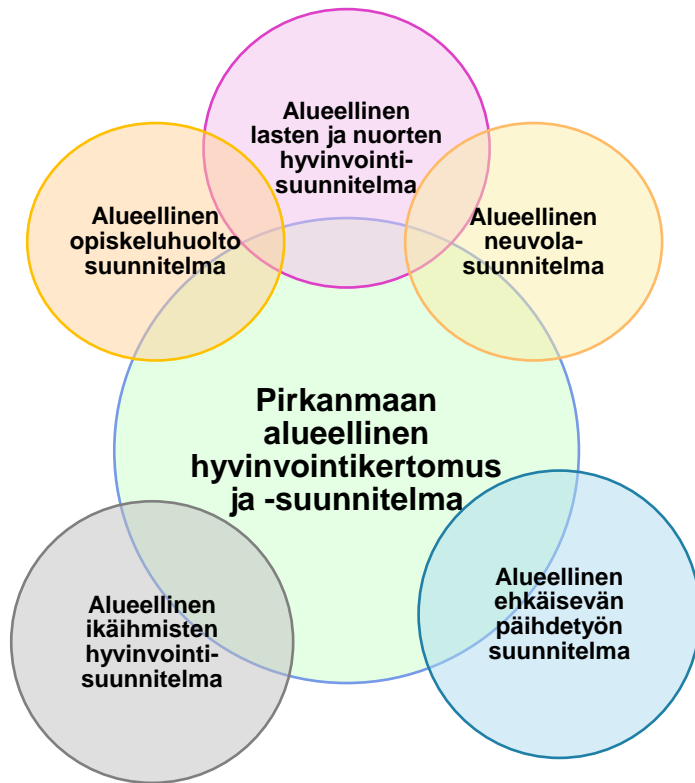
Tunnistaminen
Puheeksi ottaminen
Motivaatio
muutokseen

Tunnistaminen
Puheeksi ottaminen
Motivaatio
muutokseen
Tuki muutokselle

Täydennykset
Maarit Varjonen-Toivonen,
PSHP 2022

Lähde: Jonsson & Persson 2007,
josta muokannut Tapani Kauppinen, THL

Alueelliset lakisääteiset hyvinvointisuunnitelmat

Pirkanmaan alueelliset lakisääteiset hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen asiakirjat muodostavat yhdessä kokonaisuuden pirkanmaalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimeenpanosuunnitelmaksi.

Asiakirjoilla on yhteiset painopisteet ja tavoitteet, mutta muuten ne ovat itsenäisiä asiakirjoja.

Tässä diasetissä on esitelty jokaisen asiakirjan ydinkohdat.

Pirkanmaan alueellisten hyvinvointisuunnitelmien sisältö

- ❖ **Yhteiset painopisteet ja tavoitteet**
- ❖ **Jokaisen asiakirjan ydin on sen toimeenpanosuunnitelma: miten ko. lakisääteisen asiakirjan kautta edistetään pirkanmaalaisen väestön hyvinvointia ja terveyttä**
- ❖ **Samanlainen perusrakenne**
- ❖ **Vältetty samojen taustatekstien kirjoittamista jokaiseen asiakirjaan**
- ❖ **Valmistelijoilla muutoin vapaus tehdä omien tarpeiden mukainen asiakirja**
- ❖ **Asiakirjat lähtevät lausuntokierrokselle yhtenä kokonaisuutena: lakisääteinen alueellinen hyvinvointikertomus ja –suunnitelma sekä siihen linkitettävät lakisääteiset alueelliset hyvinvointisuunnitelmat**

- ❖ **Lausuntokierros tulee vaikuttamaan tekstisisältöihin, joten ovat ”luonnoksia” kunnes etenevät hallituksen ja valtuuston hyväksyttäväksi**

Asiakirjoilla on yhteiset väestön hyvinvointia ja terveyttä edistävät painopisteet ja tavoitteet

Painopiste	Tavoite
1. Yksilöllisten hyvinvointia edistävien valintojen mahdollistaminen	Tarjoamme asiakasryhmät huomioiden eri tavoin, ymmärrettävästi ja saavutettavasti tietoa hyvinvointia edistävästä valinnoista ja helpotamme niiden tekemistä arjen ympäristössä
	Puutemme riskitekijöihin varhaisessa vaiheessa (tunnistaminen, puheeksi ottaminen, koulutus ja tieto, toimintamallit, vastuut)
	Tarjoamme ja kehitämme matalan kynnyksen ohjausta ja neuvontaa sekä edistämme saavutettavien hyvinvointia tukevien palveluiden tarjonnan kehittymistä koko hyvinvointialueella
2. Liikkumisen ja aktiivisuuden edistäminen	Mahdollistamme saavutettavaa ja esteetöntä liikkumista ja kulttuurista osallistumista sekä tuemme arkiaktiivisuutta
	Laadimme alueellisen liikuntaneuvonnan ja -ohjauksen prosessin hyvinvointialueen ja kuntien yhteistyönä sekä otamme käyttöön kulttuurihyvinvoinnin palvelutarjottimen
	Hyvinvointialueen kaikissa toimipisteissä tunnistamme, otamme puheeksi ja ohjaamme liikuntaneuvontaan sekä hyvinvointia tukevien kulttuuripalvelujen pariin
3. Mielen hyvinvoinnin edistäminen ja tukeminen	Vahvistamme mielen hyvinvointia tukevien toimintamallien käyttöä sekä mielenhyvinvointia tukevaa osaamista kaikessa toiminnassa
	Kehitämme matalan kynnyksen palveluita ja lisäämme niiden saavutettavuutta
	Tuemme pirkanmaalaisia tekemään arjessa päihitteettömyyttä tukevia valintoja
4. Osallisuuden ja yhteisöllisyyden lisääminen	Kehitämme osallisuuden ja yhteisöllisyyden rakenteita, toimintatapoja, vaikuttamiskanavia, eri väestöryhmien osallisuuteen liittyvää tiedonkeruuta sekä saavutettavaa viestintää
	Tuemme pirkanmaalaisia osallistumaan oman ja lähiyhteisönsä hyvinvoinnin edistämiseen ja kehitämme yhdessä osallistumisen kynnyksiä madaltavia toimintatapoja.
	Teemme yhteistyötä eri järjestöjen kanssa osallisuuden ja yhteisöllisyyden lisäämiseksi.
5. Arjen turvallisuuden lisääminen ja hyvinvointia edistävä elinympäristö	Luomme hyvinvointia ja terveyttä edistäviä turvallisia lähiympäristöjä yhteistyössä eri toimijoiden kanssa sekä vahvistamme kiusaamisen aktiivista ehkäisyä
	Tunnistamme väkivaltariskin ja hyödynnämme monialaista arviointia sekä konsultaatio- ja tukirakenteita
	Lisäämme yhteistyötä pelastuslaitoksen, hyvinvointialueen sote-puolen ja kuntien välille, jotta riskien ennakointi ja turvallisuustaso alueella paranee

Alueellisten hyvinvointisuunnitelmien toimeenpano tapahtuu Pirhan kaikilla palvelulinjoilla. Lisäksi ehdotuksia miten kunnat, järjestöt ja muut sidosryhmät voivat omin toimenpitein tukea alueellisia hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteita

Painopiste	Tavoite	Toimeenpano						
		Pirkanmaan hyvinvointialue					Kunnat	Muut sidosryhmät
		Avopalvelut	Lasten, nuorten ja perheiden palvelut	Sairaalapalvelut	Ikäihmisten ja vammaisten palvelut	Pelastuspalvelut		
Painopiste 1.								
Painopiste 2.								
Painopiste 3.								
Painopiste 4.								

Alueellisten hyvinvointisuunnitelmien esittely

- **Pirkanmaan hyvinvointialueen hyvinvointikertomus ja –suunnitelma 2023 – 2026**
  - Ylilääkäri Maarit Varjonen-Toivonen, Hyte-työn vastuuyksikkö, Integraatiovastuualue
- **Pirkanmaan hyvinvointialueen Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma vuosille 2023 - 2026**
  - Suunnittelupäällikkö Marianne Aalto-Siiro, Lasten, nuorten ja perheiden palvelut
- **Pirkanmaan hyvinvointialueen Neuvolasuunnitelma**
  - Palvelujohtaja Tarja Soukko, Neuvola- ja kehitystä tukevat palvelut, Lasten, nuorten ja perheiden palvelulinja
- **Pirkanmaan hyvinvointialueen Opiskeluhoollon suunnitelma**
  - Opiskeluhoollon palvelujohtaja Marja Nurmi-Vuorinen
- **Pirkanmaan hyvinvointialueen Ikääntyneiden hyvinvointisuunnitelma 2024 -2025**
  - Ohjelmapäällikkö Anu Kallio, Ikääntyneiden hyte-suunnitelma ja ikäihmisten ohjelma 2030
- **Pirkanmaan hyvinvointialueen Ehkäisevän päihdetyön suunnitelma**
  - Suunnittelupäällikkö Niina Nieminen, Hyte-työn vastuuyksikkö, Integraatiovastuualue

Pirkanmaan hyvinvointialueen hyvinvointikertomus ja –suunnitelma 2023-2026

Luonnos

Maarit Varjonen-Toivonen

Ylilääkäri

HYTE-työn vastuuyksikkö, Integraatiotoimialue

Pirkanmaan hyvinvointialueen hyvinvointikertomus ja –suunnitelma 2023-2026 on asiakirjoista laajin. Siinä on esitetty kaikkien Pirhan alueellisten hyvinvointisuunnitelmien yhteiset aiheet.

Sisällysluettelo

- ❖ **Tiivistelmä**
- ❖ **Johdanto**
- ❖ **Käytetyt käsitteet ja lyhenteet**
- ❖ **Osa I Pirkanmaan alueellinen hyvinvointikertomus**
  - ❖ Väestön hyvinvoinnin kehitys valtuustokaudella 2021 – 2024
  - ❖ Hyvinvointialueen kuntien hyvinvointityö

❖ **Osa II Hyvinvointisuunnitelma valtuustokaudelle 2023 – 2026**

- ❖ Pirkanmaan alueellisen hyvinvointisuunnitelma 2021 – 2024:n painopisteiden, tavoitteiden ja toimenpiteiden arviointi
- ❖ Alueelliset hyvinvointisuunnitelmat ja ohjelmat Pirkanmaalla
- ❖ Alueelliset hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen painopisteet ja tavoitteet
- ❖ Alueellisen HYTE-koordinaation toimeenpanosuunnitelma painopisteille ja tavoitteille
- ❖ Ehdotuksia kunnille ja järjestöille alueellisten HYTE-tavoitteiden toimeenpanoksi

❖ **Osa III Käsittely toimielimissä**

- ❖ Suunnitelman laatijat
- ❖ Suunnitelman hyväksyminen toimielimissä

❖ **Liitteet**

- ❖ Asiakirjojen valmisteluun osallistuneet
- ❖ Käytetyt lähteet
- ❖ Tilannekuvan määrittelyssä käytetyt tunnusluvut

**Esimerkki:
Toimeenpanosuunnitelma
arviointimenettelyineen
alueellisen HYTE-
koordinaation
toimenpiteistä
alueellisten hyvinvointia
ja terveyttä edistävien
tavoitteiden
saavuttamiseksi**

Painopiste	Tavoite	Alueellisen HYTE- koordinaation toimenpiteet tavoit- teen toimeenpanoksi	Toteutumisen arviointikriteerit
1. Yksilöllisten hyvinvointia edistävien valin- tojen mahdollis- taminen	1.1 Tarjoamme asia- kasryhmät huomioi- den eri tavoin, ym- märrettävästi ja saa- vutettavasti tietoa hy- vinvointia edistävästä valinnoista ja helppo- tamme niiden teke- mistä arjen ympäris- tössä	Tuetaan itsehoitoa lisää- mällä erilaisia palveluka- navia ja tiedottamalla niistä asukkaille ja toimijoille sekä kehitetään matalan kynnyk- sen elintapaohjausta tukevia digiratkaisuja.	<ul style="list-style-type: none"> • RRP-hankkeessa on rakennettu ja julkaistu alueellinen digitaalinen elintapaohjauksen palvelutarjotin • <u>Hyte-indikaattori A/</u> Lonkkamurtumat 65v täyttäneillä: määrä vähenee • <u>Hyte-indikaattori K/</u> Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25-64-vuotiaat: määrä vähenee • <u>PUHTI-indikaattorit:</u> terveelliset ruokaostokset lisääntyvät, liikuntalisenssien määrä kasvaa
	1.2 Puutemme riskite- kijöihin varhaisessa vaiheessa (tunnista- minen, puheeksi otta- minen, koulutus ja tieto, toimintamallit, vastuut)	RRP/ investointi 2-hank- keessa työyksiköihin jalkau- tuu "sote-henkilöstön elinta- paohjausvalmentaja" tuke- maan riskitekijöihin puuttu- mista. Rakennetaan alueelli- nen väkivallan ehkäisyn oh- jelma ja toimintasuunnitelma ja otetaan käyttöön. Osallis- tutaan vuosittain valtakun- nalliseen STESO-verkoston "Tupakaton sote" -itsearvi- ointiin ja kehitetään toimin- taa sen tulosten perusteella	<ul style="list-style-type: none"> • HYTE-indikaattori A/ Tyypin2 diabetesriskissä olevien elintapaohjaus: määrä kasvaa • <u>Hyte-indikaattori A/</u> Lonkkamurtumat 65v täyttäneillä: määrä vähenee • <u>HYTE-indikaattori K/</u> Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, 8. ja 9. lk oppilaat: määrä vähenee • <u>PUHTI-indikaattorit:</u> terveelliset ruokaostokset lisääntyvät, liikuntalisenssien määrä kasvaa • Osallistuttu "Tupakaton sote" - itsearviointiin ja tehty suunnitelma savuttomuuden lisäämiseksi Pirhan sote-palveluissa

Esimerkki:
Ehdotuksia kunnan, järjestöjen ja muiden sidosryhmien toimenpiteiksi ja toteutumisen arviointimenettelyiksi miten tukea omin toimenpitein alueellisia hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteita

Painopiste	Tavoite	Ehdotus KUNNAN toimenpiteeksi ja toteutumisen arviointikriteeriksi	Ehdotus JÄRJESTÖN tai muun SIDOSRYHMÄN toimenpiteeksi ja toteutumisen arviointimenettelyksi
1. Yksilöllisten hyvinvointia edistävien valintojen mahdollistaminen	1.1 Tarjoamme asiakasryhmät huomioiden eri tavoin, ymmärrettävästi ja saatavuttavasti tietoa hyvinvointia edistävästä valinnoista ja helpotamme niiden tekemistä arjen ympäristössä	<ul style="list-style-type: none"> Kunnan verkkosivuilla on julkaistu hyvinvointia ja terveyttä edistävien (HYTE-) palveluiden tarjotin ja palvelut on kuvattu PTV:n mukaisesti; Kyllä/ Ei Kunnan HYTE-palveluiden tarjotin on linkitetty Pirhan alueelliseen elintapaohjauksen palvelutarjontimeen; Kyllä/ Ei Kunnassa on nimetty ja resursoitu vastuhenkilöt hyvinvointia ja terveyttä edistävien palveluiden kehittämiselle; Kyllä/ Ei <u>PUHTI-indikaattorit</u>: kunnan alueella terveelliset ruokaostokset lisääntyvät, liikuntalisenssien määrä kasvaa 	<ul style="list-style-type: none"> Järjestö on ilmoittanut toiminnastaan Lähellä.fi-verkkopalvelussa, josta tiedot siirtyvät PTV:n kautta hyvinvointialueen palvelualueille. Kyllä/Ei Järjestössä kehitetään hyvinvointia ja terveyttä edistäviä palveluita ja niistä viestitään aktiivisesti järjestön verkkosivuilla sekä Lähellä.fi-verkkopalvelussa; Kyllä/Ei
	1.2 Puutemme riskitekijöihin varhaisessa vaiheessa (tunnistaminen, puheeksi ottaminen, koulutus ja tieto, toimintamallit, vastuut)	<ul style="list-style-type: none"> Kunnassa on yhteinen Teams-alusta, jolla välitetään tietoa HYTE-aiheisista koulutuksista ja materiaaleista; Kyllä/ Ei Kunnalla ja Pirhalla on yhteisiä palvelupolkuja; Kyllä/ Ei Kunnan henkilöstön koulutussuunnitelmissa on mukana HYTE-aiheiden tunnistaminen, puheeksi ottaminen ja palvelupolulle ohjaaminen; Kyllä/ Ei 	<ul style="list-style-type: none"> Järjestö kehittää aktiivisesti palvelupolkujaan yhteistyössä <u>Pirhan</u> kanssa; Kyllä/Ei

Pirkanmaan hyvinvointialueen Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma vuosille 2023-2026

Luonnos

Valmistelu:

Marianne Aalto-Siira, suunnittelupäällikkö

PirHa: Lasten, nuorten ja perheiden palvelut

**Pirkanmaan
hyvinvointialue**

Lakisääteinen Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma

Pirkanmaan hyvinvointialueen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma perustuu useisiin lakeihin, joita yhteensovittamalla alueen lapsiperheiden palveluiden kokonaisuutta järjestetään ja kehitetään yhteistyössä kuntien ja kolmannen sektorin kanssa.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma sisältää [lakisääteisen lastensuojelun suunnitelman](#) ja linkittyy myös alueellisiin neuvola- ja opiskeluhuollon suunnitelmiin. Näissä suunnitelmissa kuvataan yksityiskohtaisemmin palveluiden järjestämistä ja toiminnan tavoitteita.

Vuositasolla lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman tavoitteet sovitetaan osaksi palvelulinjan strategian toimeenpanoa ja toiminnallisia tavoitteita.

Pirhan strategian toteutuminen lasten, nuorten ja perheiden palveluiden järjestämisessä

Palveluiden järjestämisen painopiste siirtyy yhä enemmän varhaiseen vaiheeseen

Kehitämme aika- ja paikkariippumattomia palveluita

- Etävastaanotot
  - Omaolo
- Chat –kanavat
- Liikkuvat palvelut
- Sähköinen ajanvaraus ja lomakkeet
- Sähköinen perhekeskus
  - Palvelutarjotin hyvinvointialueen palveluista
- Terapiat etulinjaan
- [Järjestöjen](#) palveluiden hyödyntäminen

Kehitämme asiakasohjausta

- Yhteydenottaja saa mahdollisimman hyvin apua ensi kontaktissa
- Minun tiimini -malli otetaan käyttöön koko alueella
- Koko Pirhan alueella on toimiva ja yhtenäinen asiakasohjaus
- Asiakasohjauksen yhteystiedot hyvin saatavilla kuntien nettisivuilla yms.

Kehitämme varhaisen vaiheen palveluita

- Perheohjaus
- Perhepolku- ja, voimaperhe –malli käyttöön koko alueella
- Opiskeluhuollon yksilöllisen työn muodot ja yhteisöllinen työ
  - Järjestöjen, seurakuntien ja kuntien kanssa yhteistyössä perhekeskustoimintaa
- Alueelliset profiilit ohjaavat palveluiden järjestämistä ja kehittämistä

Kehitämme monialaista työtä

- Luodaan toimivia yhteistyön rakenteita ja prosesseja
- Luodaan tarvittavia konsultaatorakenteita asiantuntemuksen hyödyntämiseksi
- Asiakkaan kannalta selkeät yhteistyömallit ja sujuvat asiakas- tai hoitopolut
- Vähennetään päällekkäistä työtä, tiedetään kuntien ja Pirhan henkilöstön tehtävät ja vastuut, osataan toimia yhdessä

Varmistamme saatavuuden ja pysyvyyden, henkilöstömitoituksen toteutumisen

- Opiskeluhuollon koulukuraattoreiden ja –psykologien sekä lastensuojelun henkilöstömitoitus toteutuu

Perusterveydenhuollon hoitotakuu toteutuu kaikilla sote-aseilla sekä suun terveydenhuollossa.

- Palveluverkkoa uudistetaan turvaamalla yhdenvertaiset palvelut

Lastensuojeluilmoitukset ja asiakkaat % vastaavan ikäisestä väestöstä

- Lastensuojeluilmoitusten määrä on kasvanut vuodesta 2017 tasaisesti sekä koko maassa että Pirkanmaalla (kasvu noin 2 %). Pirkanmaalla ilmoitusten lukumäärissä on isoja kuntakohtaisia eroja
- Vuonna 2022 lastensuojeluilmoituksia tehtiin Pirkanmaalla 7,8 % lapselle vastaavan ikäisestä väestöstä
- Vuonna 2022 suhteellisesti eniten lastensuojeluun tehtiin ilmoituksia Mänttä-Vilppulassa, Urjalassa, Valkeakoskella noin 10 % vastaavan ikäisestä väestöstä oli ilmoitusten kohteena. Suhteessa vähiten lastensuojeluilmoituksia vuonna 2022 tehtiin Lempäälässä 3.8 %
- Lastensuojelun vireillepanoihin on pystytty vastaamaan lakisääteisen 7 vrk:n kuluessa koko maan keskitasoa paremmin vuonna 2022
- Palvelutarpeen arviointien lakisääteinen määräaika (max. 3kk) ylittyi Pirkanmaalla koko maan keskitasoa useammin
- Sotkanetin vuoden 2017-2022 tilastojen mukaan Pirkanmaalla lastensuojelun avohuollon kaikkien asiakkaiden määrä suhteessa samanikäiseen väestöön on vuosina 2017-2022 pysynyt melko tasaisena ja samankaltaisena koko maan tason kanssa (vaihteluväli 3,6-3,8 %)
- Pirkanmaalla oli lastensuojelun avohuollon 13-17-vuotiaita asiakkaita kesäkuussa 2023 noin 5,3 % vastaavan ikäisestä ikäluokasta (koko maan luku 4,9 %)
- Ikäryhmittäisessä tarkastelussa eniten lastensuojelun avohuollon asiakkaita on eniten 13–17 -vuotiaiden ikäryhmässä, joka on trendi koko maassa.
- Pirkanmaalla suurin ikäryhmä huostaanotetuissa lapsissa on 13-17-vuotiaat, joita oli kesäkuussa 2023 THL:n tiedon mukaan 1,9 % (koko maan luku 1,8 %) Sijoitettuna tässä ikäluokassa on 2,7 % vastaavan ikäisestä väestöstä

Pirkanmaan hyvinvointialueen Neuvolasuunnitelma

Luonnos

Tarja Soukko

Palvelujohtaja

Terveyspalvelut ja opiskeluhuolto –toimialue, Neuvoloiden ja kehitystä tukevat palvelujen vastuualue

Neuvolapalveluiden tarjonta

Ehkäisy- ja seksuaaliterveyspalvelut tarjotaan yksilöille ja pareille. Ehkäisy- ja seksuaaliterveyspalveluja tuotetaan useissa eri palveluissa kuten äitiysneuvolassa, erillisissä ehkäisyneuvoloissa, koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa tai terveysasemilla.

Äitiysneuvolapalvelut on tarkoitettu raskaana oleville ja heidän perheilleen. Äitiysneuvolapalveluita tarjotaan raskauden alusta aina synnytyksen jälkitarkastukseen asti. Äitiysneuvolapalvelua voidaan tarjota jo raskautta suunniteltaessa sekä raskauden keskenmenon jälkeen.

Lastenneuvolapalvelut on tarkoitettu alle kouluikäisille lapsille ja heidän perheilleensä. Lastenneuvolapalveluita tarjotaan lapsen syntymästä siihen asti, kunnes lapsi on oppivelvollisuusikäinen. Yhdistetyssä äitiys- ja lastenneuvolatoiminnassa asiakkuus jatkuu luonnollisena perhekohtaisena jatkumona.

Neuvolan toiminnasta

- Neuvolapalvelujen perustan muodostavat määräaikaisten terveystarkastukset, joihin sisältyy terveysneuvontaa. Neuvolassa arvioidaan lasta odottavien vanhempien sekä lapsen ja hänen perheen tilanne kokonaisvaltaisesti ja kohdennetaan lisätukea sitä tarvitseville. Haasteiden ja mahdollisten palvelutarpeiden tunnistaminen ja ohjaus tarvittaessa muihin palveluihin kuuluvat neuvolan perustehtävään.
- Muun muassa vanhempien uupumus, erilaiset mielenterveyden häiriöt, sosioekonomiset haasteet, lapsuusajan haitalliset kokemukset sekä tarkkaavuuteen ja käyttäytymiseen liittyvät haasteet näkyvät yhä vahvemmin neuvolatyön arjessa, mihin neuvolan tulee pystyä vastaamaan yhä paremmin.
- Mielenterveyden ja varhaisen vuorovaikutuksen tukeminen, häiriöiden tunnistaminen ja niiden erilaisten hoitopolkujen hyödyntäminen ovat nousseet terveystarkastusten ohella yhdeksi keskeisimmistä neuvolatyön tehtävistä.

Neuvolatyön vaikuttavuudesta

- Raskaus ja vauva-aika muovaavat lapsen myöhempää terveyttä, mielenterveyttä, hyvinvointia ja toimintakykyä.
- Neuvolatyön vaikuttavuudesta on tutkimusnäyttöä, esimerkiksi kotikäyntityön on todettu vähentävän varhaisvaiheen mielenterveysongelmia.
- Hoidon jatkuvuus on noussut esiin useissa hoidon laatua ja asiakastyytyväisyyttä koskevissa tutkimuksissa. Hoidon jatkuvuutta tukee riittävä resursointi ja yhdistetty äitiys- ja lastenneuvolatyö, joka lisää työntekijän tuttuutta, työn vaikuttavuutta ja asiakastyytyväisyyttä. Tutkimusten mukaan tuttu ammattilainen madaltaa asiakkaan kynnystä ottaa puheeksi vaikeitakin asioita ja tehostaa esimerkiksi masennuksesta toipumista, mielenterveydenhäiriöiden tunnistamista sekä varhaisen vaiheen tukea ja hoitoa.
- Hyvinvointialueille siirtyminen tarjoaa erinomaisen mahdollisuuden muodostaa neuvola toiminnasta uusi kokonaiskuva tarkastelemalla aiempia kuntakohtaisia eroja ja luomalla yhtenäinen uusi suunnitelma neuvolatoiminnasta. Neuvolapalveluiden tulee jatkossakin integroitua muihin sosiaali- ja terveystalouteen kehittymään ja uudistuen ajan ja asiakkaiden muuttuvien tarpeiden mukaisesti.

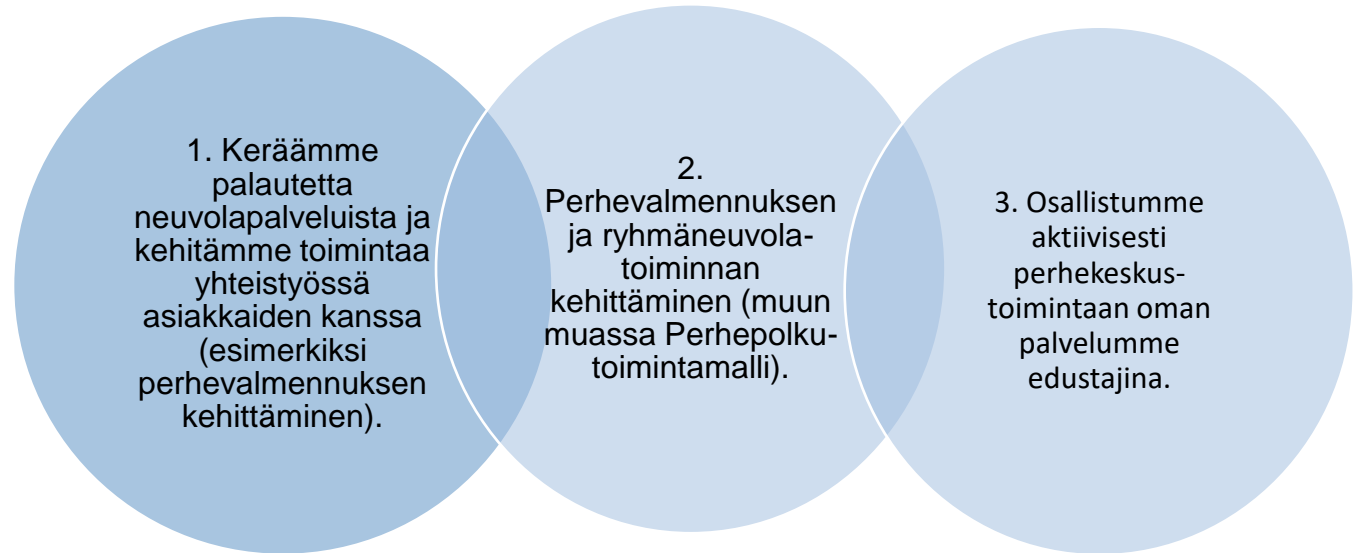

4. Osallisuuden ja yhteisöllisyyden lisääminen

Tavoitteet

1. Neuvolan asiakkaat osallistuvat palveluiden kehittämiseen.
2. Edistämme asiakkaidemme mahdollisuutta yhteisölliseen toimintaan ja edistämme vertaistukeen pohjautuvia toimintamalleja.
3. Olemme mukana monialaisessa yhteistyössä osallisuutta ja yhteisöllisyyttä edistävässä toimintamalleissa.

Toimenpiteet

Indikaattorit Neuvoloiden omat ja THL:n asiakaspalautekyselyt; Perhepolku-ryhmäneuvoloiden kattavuus; THL:n FinLapset-kyselytutkimukset (2024) mm. "Vanhempi tuntee itsensä yksinäiseksi"; Perhepolku-vertaisryhmien tarjonnan kattavuus ja osallistujamäärien nousujohteisuus

Pirkanmaan hyvinvointialueen Opiskeluhoitosuunnitelma

Luonnos

Marja Nurmi-Vuorinen

Opiskeluhoollon palvelujohtaja

Terveyspalvelut ja opiskeluhoolto –toimialue, opiskeluhoollon vastuualue

Opiskeluhooltosuunnitelma

- Oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/2013) 13 a §:n mukaan hyvinvointialueella tulee olla valtuustokausittainen alueellinen opiskeluhooltosuunnitelma hyvinvointialueen vastuulla olevien opiskeluhooltopalvelujen järjestämiseksi. Suunnitelma käsittää esiopetuksen, perusopetuksen sekä toisen asteen opiskelijoiden opiskeluhooltopalvelut.
- Koulutuksenjärjestäjien on saman lain 13 §:n mukaan laadittava opiskeluhooltosuunnitelma opiskeluhoollon kokonaisuuden toteuttamiseksi. Koulutuksenjärjestäjän opiskeluhooltosuunnitelman tulee sisältää opiskeluhoollon toteuttamisen tavoitteet ja keskeiset periaatteet sekä toimenpiteet opiskeluhoollon toteuttamiseksi ja seuraamiseksi. Alueellisen opiskeluhooltosuunnitelman tulee perustua koulutuksenjärjestäjien opiskeluhooltosuunnitelmiin.
- Alueellisen opiskeluhooltosuunnitelman vastuuhenkilönä toimii opiskeluhoollon palvelujohtaja ja suunnitelma on valmisteltu yhteistyössä Pirkanmaan alueellisen opiskeluhoollon yhteistyöryhmän ja muiden keskeisten yhteistyöverkoston toimijoiden kanssa.

Alueellisten hyvinvointisuunnitelmien yhteisten painopisteiden ja niihin liittyvien tavoitteiden toimeenpanon edistäminen opiskeluhuoltosuunnitelmassa

1. Yksilöllisten hyvinvointia edistävien valintojen mahdollistaminen

- Puututaan varhaisessa vaiheessa riskitekijöihin ja tarjotaan yhdenvertaisia, helposti saavutettavia palveluita kaikille oppilaille ja opiskelijoille
- Keinoina mm. yhteisöllisen työn vahvistaminen yhteistyössä opiskeluhuollon, koulujen ja kolmannen sektorin henkilöstön kanssa, missä tukena vuoden 2023 loppuun mennessä valmistuva Pirkanmaan yhteisöllisen työn laatukäsikirja; yhteinen poissaoloihin puuttumisen malli sekä sähköisten palveluiden kehittäminen

2. Liikkumisen ja aktiivisuuden edistäminen

- Kannustetaan arkiliikuntaan, tunnistetaan liikunnan merkitys fyysiselle ja psyykkiselle hyvinvoinnille sekä oppimiselle ja edistetään sen myönteisen vaikutuksen näkymistä oppilaiden ja opiskelijoiden arjessa
- Keinoina mm. koulupäivän liikunnallistaminen ja arkiliikunnan merkityksen korostaminen mm. kannustamalla koulumatkojen tekemiseen kävellen tai pyörällä; vähän harrastavien ja liikkuvien aktivointi sekä Move-mittausten moniammatillisen hyödyntämisen kehittäminen

Alueellisten hyvinvointisuunnitelmien yhteisten painopisteiden ja niihin liittyvien tavoitteiden toimeenpanon edistäminen opiskeluhuoltosuunnitelmassa

3. Mielen hyvinvoinnin edistäminen ja tukeminen

- Kehitetään kouluissa ja oppilaitoksissa tarjottavien matalan kynnyksen mielenterveys- ja päihdepalveluiden tarjontaa yhteistyössä opiskeluhuollon, koulun tukihenkilöstön ja kolmannen sektorin toimijoiden kanssa
- Keinoina mm. IPC-menetelmän ja muiden näyttöön perustuvien menetelmien käytön vahvistaminen opiskeluhuollon palveluissa, omahoito-ohjelmien hyödyntäminen osana palveluita, tunne- ja vuorovaikutustaitojen vahvistaminen osana koulun arkea ja pedagogiikkaa sekä opettajien mielenterveysosaamisen vahvistaminen

4. Osallisuuden ja yhteisöllisyyden lisääminen

- Kehitetään osallisuuden ja yhteisöllisyyden rakenteita kouluissa ja oppilaitoksissa
- Keinoina mm. arjen osallisuuden vahvistaminen palautekanavien kehittämisen kautta, oppilas- ja opiskelijakunnan toiminnan ja tuutor-toiminnan kehittäminen sekä aktiivinen vuoropuhelu Nuorisovaltuuston kanssa

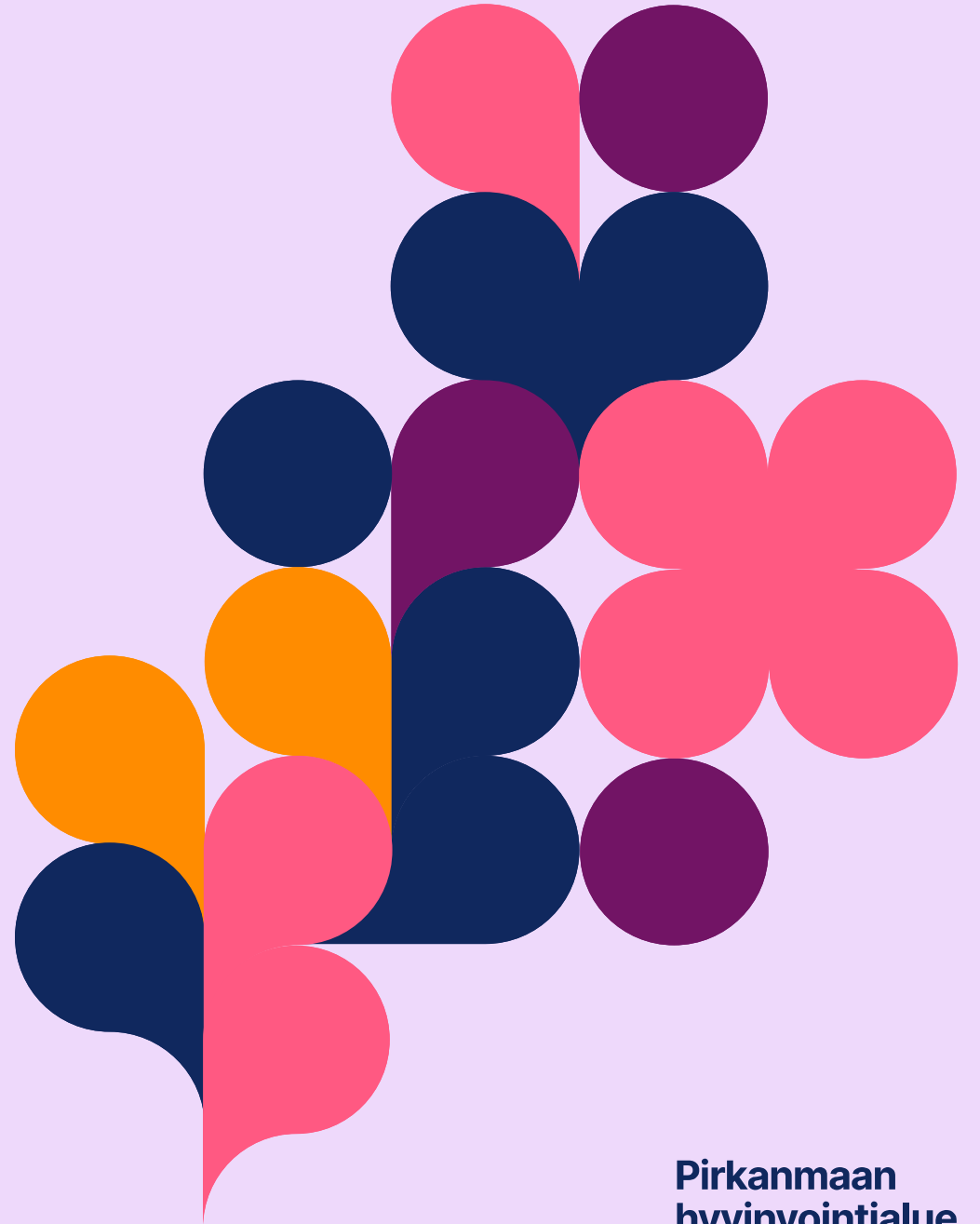
5. Arjen turvallisuuden lisääminen ja hyvinvointia edistävä elinympäristö

- Vahvistetaan toimintatapoja, jotka lisäävät koulu- ja oppilaitosympäristön kokonaisturvallisuutta
- Keinoina mm. kiusaamisen ennaltaehkäisyyn ja kiusaamiseen puuttumiseen liittyvien käytänteiden ja toimintamallien kehittäminen, Ankkuri-toiminnan sekä poliisin kanssa tehtävän yhteistyön vahvistaminen ja kehittäminen sekä yhteisöllisyyden tunteen vahvistaminen kouluissa ja oppilaitoksissa eri keinoin

Pirkanmaan hyvinvointialueen Ikääntyneiden hyvinvointisuunnitelma vuosille 2024-2025

Luonnos

Anu Kallio
ohjelmapäällikkö
Pirkanmaan hyvinvointialue/ Integraation toimialue

Pirkanmaan
hyvinvointialue

Hyvinvointisuunnitelman toimeenpanon pääkohdat 1/3

- **Näkökulma.** ikääntyneiden hyvinvointisuunnitelman sisältöluonnos on syntynyt monialaisen verkostotyön tuloksena. Hyvinvointisuunnitelman lukijakohderyhmänä ovat Pirkanmaan hyvinvointialueen ikääntyneet kansalaiset, hyvinvointialueen palvelulinjojen henkilöstö sekä hyvinvointityön kumppanit kunnissa, järjestöissä ja muissa sidosryhmissä. Suunnitelman alkuosassa on avattu keskeisiä teemoja, jotka ovat vaikuttaneet tavoitteista johdettujen toimenpiteiden määrittelyyn.
- **Mitä tehdään.** Ikääntyneiden hyvinvointisuunnitelman toimeenpanolauselmat on laadittu siten, että ne koskettavat samanaikaisesti useampia ikääntyneiden palveluja, huomioituna myös vammaisten ikäihmisten näkökulmat. Toimeenpanon muodot on esitetty tiivistetysti seuraavilla kahdella dialla (2/3 ja 3/3)
- **Missä tehdään ja miten tehdään.** Toimenpidelauselmissa on määritelty, mitä ikäihmisten ja vammaisten palvelulinjalla tullaan vuosina 2024-2025 tekemään ikääntyneiden hyvinvoinnin edistämiseksi. Jotta omat ja yhteistyökumppanien kanssa toteutettavat toimenpiteet kiinnittyvät osaksi päivittäistä asiakastyötä, on ennaltaehkäisevissä palveluissa sekä koti- ja asumisen palveluissa tarve tehdä vielä omiin vuosisuunnitelmiin/ vuosikelloihin tarkennukset siitä, miten toimeenpanokohdat juuri heidän palveluyksiköihinsä sovellettuina toteutetaan.

Ikääntyneiden hyvinvointisuunnitelman tavoitteiden toimeenpano 2/3

Vahvistetaan Lähitorien ja asiakasohjauksen neuvonnan ja ohjauksen osaamista hyte-asioissa

- 1) neuvontaosaamisen vahvistaminen, 2) teknologian neuvonta, 2) asiakkaiden erityistarpeiden huomioiminen

Tunnistetaan hyvinvointiriskit

- 1) tunnistamisen osaaminen, 2) hyvinvoinnin palvelutarpeiden arviointi, 3) jatko-ohjauksen prosessien rakentaminen

Lähitoreilla tarjotaan monipuolista ennaltaehkäisevää tukea

- 1) elintapaohjauksen palvelutarjottimen käyttö, 2) saavutettavuuden lisääminen, 3) Lähitorimallien kehittäminen

Yhdessä kumppanien kanssa järjestetään saavutettavaa ryhmätoimintaa

- 1) sidosryhmäyhteistyö, 2) asiakkaiden aktiivisuuden tukeminen, 3) monipuolinen hyvinvoinnin vahvistaminen, 4) liikkumisen edistäminen

Luodaan hyvinvoinnin edistämistä tukevat ohjausrakenteet

- 1) liikunnanohjauksen prosessien kehittäjäkumppanuus, 2) liikunnan ja kulttuurin palvelutarjottimen hyödyntäminen

Toteutetaan kaatumisten ehkäisyn toimenpiteitä

- 1) kaatumisriskien tunnistaminen, 2) kaatumisen ehkäisyn toimintamallin käyttöönotto, 3) arkiliikunnan tukeminen

Luodaan mahdollisuuksia osallisuuteen, taiteen ja muun kulttuurin sekä luonnon kokemiseen

- 1) tiedon jakaminen mielen hyvinvoinnista, 2) säännöllisen sosiaalisen kanssakäymisen ja osallisuuden tukeminen

Ikääntyneiden hyvinvointisuunnitelman tavoitteiden toimeenpano 3/3

Monipuolistetaan palvelujen toteutustapoja

- 1) alueellisesti tarpeen mukaiset palvelumallit, 2) etäpalveluratkaisut, 3) kohtaamispaikkojen kehittäminen, 4) liikkuvien palvelujen yhteistyö

Jalkautetaan mielenterveys- ja päihdetiimiä (MiPä) useille Lähitoreille

- 1) Lähitorin mielenterveys- ja päihdetiimin jalkautuminen, 2) mielenterveysosaamisen vahvistaminen, 3) verkostoyhteistyö

Lisätään asiakasosallisuutta

- 1) palaute- ja asiakasraatimallien käyttöönotto, 2) usean kanavan palautetiedon keruu ja analysointi

Tuetaan asiakkaita yhteisötoiminnan käynnistämisessä

- 1) yhteisöllisten toimintojen käynnistäminen asumisyksiköissä, 2) kokemusasiantuntijoiden käyttö

Viestitään laajasti matalan kynnyksen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toiminnoista

- 1) matalan kynnyksen toiminnan viestinnällinen yhteistyö, 2) avoimet foorumit ja tapahtumat

Ollaan mukana lähiympäristöjen kumppaniverkostoissa

- 1) Lähitorien verkostoituminen lähialueillaan, 2) Kumppanien kanssa toteutetut tapahtumat

Tehdään väkivallan ehkäisytyötä

- 1) lähisuhdeväkivallan ehkäisyn verkostoon osallistuminen, 2) väkivaltariskien tunnistaminen, 3) ohjausprosessien kehittäminen

Rakennetaan yhteistä turvallisuuskulttuuria

- 1) yksinäisyyden ja syrjäytymisen ehkäiseminen, 2) turvallisuuskulttuuriin liittyvä yhteistyö ja tapahtumat

Pirkanmaan hyvinvointialueen Ehkäisevän päihdetyön suunnitelma

Luonnos

Niina Nieminen

niina.m.nieminen@pirha.fi

Suunnittelupäällikkö

Integraatiotoimialue, hyte vastuuyksikkö

Indikaattoreiden ja muun tiedon osoittama Pirkanmaan väestötason hyvinvointi ehkäisevän päihdetyön suunnitelmassa nostettujen ilmiöiden näkökulmasta

Varhainen tunnistaminen ja tuki päihde- ja mielenterveysasioissa	%
4.-5. luokkalaisista kertoo olevansa koulukiusattuna vähintään kerran viikossa.	7,9%
8.-9 luokkalaisista kertoo olevansa koulukiusattuna vähintään kerran viikossa.	7,9%
8.-9 luokkalaisista ei ole päässyt lukuvuoden aikana koulukuraattorille yrittämisestä huolimatta	10,5%
Alkoholia liikaa kuluttavia yli 20-vuotiaita	29,3%

Sosiaalinen media ja päihteet	%
8.-9.luokkalaisista käyttää päivittäin jotain tupakkatuotetta tai sähkösavuketta	10,5%
8.-9.luokkalaisista pelaa viikoittain rahapelejä	4,5%
Ammatillisen oppilaitoksen 1.-2.luokan opiskelijoista on kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran.	19,2%
4.-5.luokkalaisista on kokenut seksuaalista kommentointia, ehdottelua, viestittelyä tai kuvamateriaalin näyttämistä vuoden aikana.	7,8%
Päivittäisen elämänsä turvattomaksi Pirkanmaalla kokee	3,7 %

Alueelliset erot nuorten hyvinvoinnissa	%
8.-9.luokkalaisista kokee kohtalaista tai vaikeaa ahdistuneisuutta	21,1%
8.-9.luokkalaisista tuntee itsensä yksinäiseksi	14,7%
4.-5. luokkalaisista ei koe olevansa tärkeä osa koulu- eikä luokkayhteisöä	3,8%
Koulutuksen ulkopuolelle jääneitä 17-24 vuotiaita	6,1%
Psyykkisesti merkittävästi kuormittuneita 20-64-vuotta täyttäneitä	20,3%.

Ikäihmisten tietoisuus alkoholin ja lääkkeiden yhteisvaikutuksista	%
65-vuotta täyttäneistä alkoholia liikaa käyttävien osuus	31,5%
65-vuotta täyttäneistä psyykkisesti merkittävästi kuormittuneiden osuus	10%
Päihteiden aiheuttamat ongelmat perusterveydenhuollon lääkärin avosairaanhoidon vastaanoton kirjatuihin käyntisyistä	0,6%

Tiivistelmä

Ehkäisevän päihdetyön suunnitelma vuosille 2023-2026, on osa Pirkanmaan hyvinvointialueen Hyvinvointisuunnitelmaa. Suunnitelman teossa on toiminut monialainen työryhmä. Työryhmä on työstänyt Pirkanmaan hyvinvointisuunnitelmaan ohjausryhmän hyväksymien indikaattoreiden (tunnuslukujen) pohjalta ilmiölähtöisesti neljä ilmiötä, jotka nousivat ehkäisevän päihdetyön suunnitelman neljäksi pääteemaksi.

Ilmiöiksi valikoituivat sosiaalinen media ja päihteet, alueelliset erot nuorten hyvinvoinnissa, varhainen tunnistaminen ja tuki päihde- ja mielenterveysasioissa sekä ikäihmisten tietoisuus alkoholin ja lääkkeiden yhteisvaikutuksista.

Koronavuosien kouluterveyskyselyiden jälkeen Pirkanmaalla erityisesti nuorten tupakoinnin, sähkötupakoinnin, ahdistuksen, yksinäisyyden ja koulukiusaamisen luvut ovat merkittävästi nousseet. Alueelliset erot pirkanmaalaisten hyvinvoinnissa nousevat selkeästi esille indikaattoritiedon pohjalta. Sosiaalisen median tuomat ja muodostamat paineet muun muassa ulkonäön ja tietynlaisen elämäntyylin tavoittelemiseksi aiheuttavat esimerkiksi mielenterveyden haasteita. Seksuaalista ahdistelua tapahtuu sosiaalisen median kautta, kohdistuen yhä pienimpiin lapsiin.

Pirkanmaalaisista 8.-9.luokkalaisista 14,7% tuntee itsensä yksinäiseksi ja 21,1% kokee kohtalaista tai vaikeaa ahdistusta. 10,5% käyttää päivittäin jotakin tupakkatuotetta tai sähkösavuketta.

4.-5. luokkalaisista 7,8 % on kokenut seksuaalista kommentointia, ehdottelua, viestittelyä tai kuvamateriaalin näyttämistä vuoden aikana. Mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa 25-64-vuotiaista saa 37,5 %. Alkoholia liikaa käyttävien osuus 65- vuotta täyttäneistä on 31,5%. Alkoholinkäytön tuomia terveydellisiä ongelmia on yhä enemmän yli 65-vuotta täyttäneillä.

Keskeisimmät toimenpiteet ehkäisevän päihdetyön näkökulmasta on jatkaa PirSOTE:ssa aloitettua ehkäisevän päihdetyön toimintamallin jalkauttamista sekä tukea hyvinvointialueen sosiaali- ja terveystalviteita ja kuntia toteuttamaan sen mukaista toimintaa.

Hyvinvointialueelle muodostetaan ehkäisevän päihdetyön vuosikello, joka ohjaa hyvinvointialueen ja kuntien yhteistä tekemistä sekä viestintää.

Teemme suunnitelman Pakka-toimintamallin aloittamiseksi ja toteuttamiseksi Pirkanmaan hyvinvointialueella.

Lisäksi aloitamme yhdessä rakentamaan Neljän tuulen mallin mukaista prosessia puheeksi ottamisen tueksi.

Linkit: [Ept toimintamalli](#)

[Pakkatoimintamalli](#)

[Neljän tuulen toimintamalli](#)

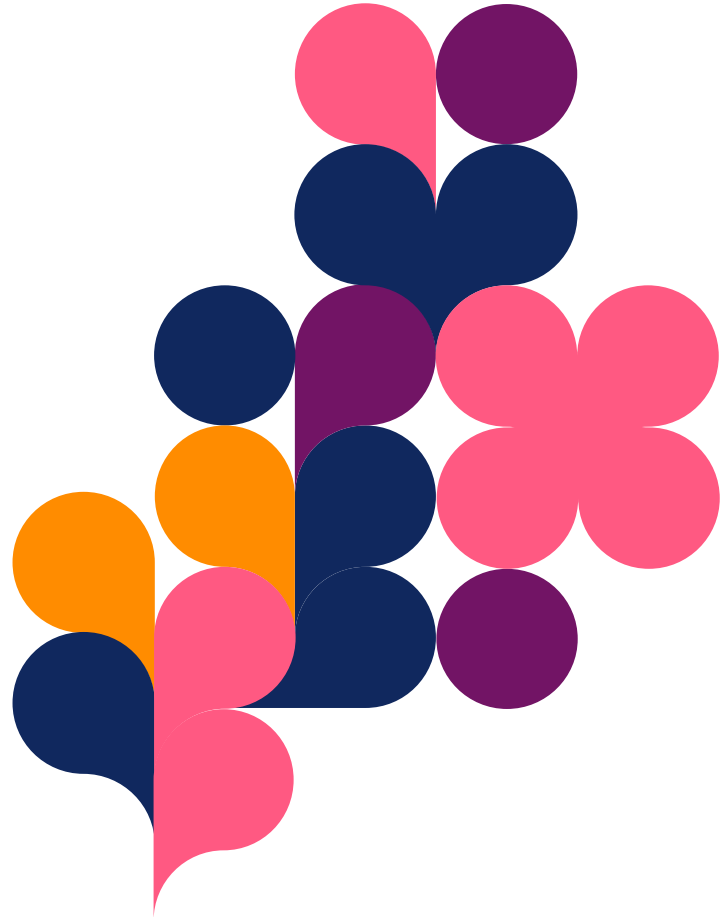
Ehkäisevän päihdetyön toimeenpanosuunnitelman arviointi

Toimeenpanosuunnitelman tavoitteita ja toimenpiteitä seurataan kerran vuodessa toteutuneiden toimenpiteiden mukaan, arvioiden ovatko kyseiset toimenpiteet toteutuneet kyllä/ei muodossa. Toimenpiteisiin on kirjattu myös selkeitä toimintamallien ja prosessien valmisteluita. Näitä ovat Pakka-toimintamalli ja Puheeksi ottamisen malli/ Neljän tuulen toimintamalli.

Pakka-toimintamallin käyttöönottoa arvioidaan toteutuneella alueellisella suunnitelmalla, käytäntöön viemisellä sekä toteutuneilla Pakka-toimenpiteillä ja niiden vaikutuksilla alueella.

Neljän tuulen toimintamallin käyttöönotto vaatii yhteisen suunnittelun sosiaali- ja terveystieteiden palvelulinjojen kanssa toiminnan aloittamiseksi ja käytäntöön viemiseksi. Toimeenpanoa voidaan arvioida toteutuneilla puheeksi oton koulutuksilla ja ilmiöiden puheeksi ottamisella vastaanotolla . Ehkäisevän päihdetyön toimintamallin jalkauttamista jatketaan ja arvioidaan toteutuneilla yhteistyökäytänteillä, kuten kokouksilla ja keskusteluilla palvelulinjojen sekä kuntien kanssa.

Toimenpiteiden vaikuttavuutta seurataan asiakkaiden hyvinvointia ja terveyttä kuvaavan indikaattoritiedon avulla. Tälle suunnitelmalle on määritelty seurattavat indikaattorit. Indikaattorit on jaoteltu neljän ilmiön ympärille. Seurattavien indikaattoreiden tuottaman tiedon pohjalta voidaan tarkastella ilmiöitä uudelleen ja arvioida niiden pohjalta toteutettavia ehkäisevän päihdetyön toimenpiteitä alueella.

Yhteystiedot

Maarit Varjonen-Toivonen
Ylilääkäri

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vastuuyksikkö
Integraatiotoimialue
Pirkanmaan hyvinvointialue

etunimi.sukunimi@pirha.fi

